

Oriol Junqueras (Barcelona, 1969) és president d'Esquerra Republicana de Catalunya. Amb una popularitat i unes enquestes cada vegada més favorables, aquest historiador i professor universitari que va fer el salt a la política fa ben pocs anys, es troba ara al capdavant d'una ERC decisiva en el procés català.

“Farem un referèndum amb el marc legal que sigui”

Vós que heu estat eurodiputat i coneixeu les entranyes de Brussel·les, quan determinades personalitats importants de la Comissió Europea diuen que si Catalunya és independent serà segregada de la UE, us ho creieu?

—Gens. En primer lloc, el senyor Almunia té molta feina com a comissari, i més valdria que la fes, perquè va sacrificar el fet de ser comissari d'Afers Econòmics i Monetaris per ser comissari de la Competència perquè el govern Zapatero li va demanar que els ajudés a tancar els més de quatre-cents expedients que tenia oberts l'Estat espanyol per incompliment de directives comunitàries. Segon, és evident que el comissari Almunia representa un estat en concret, que té interessos en aquest procés, i quan opina ho fa des de la seva condició de representant espanyol. Tercer, la nostra experiència al Parlament europeu i la Comissió ens diu que fins que no tinguem un mandat democràtic, no ens presentem davant del món, i quart, som ciutadans de la UE, i aquesta condició no es perd per l'exercici d'un dret que la mateixa UE està obligada a vetllar. En aquest sentit, l'estat hauria de tenir present que molts ciutadans de la Catalunya independent tindran la doble nacionalitat, i com s'ho faria la UE per expulsar els catalans que també són espanyols, i per tant, membres de la UE?

—Catalunya està emparada també per l'article 34 de la Convenció de Viena.

—Exacte, estableix que, quan hi hagi un procés de separació d'estats, els tractats vigents abans de la separació continuen vigents després de la separació. Per tant, aquí s'ha d'aplicar igual. D'altra banda, si el que diu Almunia sobre Catalunya fos veritat, hauria de dir el mateix sobre Escòcia i Flandes, però no ho diu. Estem davant d'una operació que demostra que l'Estat espanyol té tan poca confiança que ser espanyol sigui tan atractiu com perquè la gent no se'n vulgui separar, que necessita amenaçar amb alguna altra cosa.

—També s'han pronunciat altres portaveus que no són espanyols i que, aparentment, no tenen interessos concrets en la qüestió. Potser en el fons de tot això també hi ha l'aspiració d'alguns candidats a presidir la Comissió de comptar amb el vot d'Espanya ara que Durão Barroso deixarà la presidència?

—De fet, hi ha declaracions a favor i en contra. Entra dins de la normalitat.

—No és guerra de dissuasió?

—És l'Estat espanyol fent pressió abans d'hora. Tota la pressió que fa ara potser després ja no la podrà fer i haurà desgastat unes eines que després potser ja no tindrà. D'altra banda, el fet que l'encarregat de fer declaracions sobre Catalunya en nom de l'estat sigui el ministre d'Afers Estrangers és tota una

declaració d'intencions. Si el govern espanyol estigués segur que Catalunya no té cap possibilitat, no faria servir de portaveu aquest ministre, faria servir el seu ministre de Justícia o d'Interior.

—Si Escòcia vota sí a la independència, no hauria de sotmetre's al possible veto d'Espanya a la UE? És a dir, el seu ingrés seria automàtic?

—Segurament Espanya no tindrà opció de vetar res perquè Escòcia mai no estarà fora de la UE. L'argument que fa servir el govern escocès i que ningú de la Comissió mai no ha rebutjat és que ells continuaran sent membres per aplicació dels convenis internacionals i la normativa europea, que enlloc no preveu l'expulsió d'un territori, i menys per l'exercici d'un dret democràtic. Per tant, Escòcia no es planteja si la deixaran entrar o no a la UE.

—El govern escocès no perd el temps rebatent aquestes qüestions.

—Escòcia no pateix l'assetjament del govern britànic. La gent es pregunta si Catalunya s'assembla a Escòcia, segur que en algunes coses sí i en d'altres no, però el que és evident és que el Regne d'Espanya no s'assembla al Regne Unit. Els escocesos no senten la necessitat de defensar-se d'aquestes mentides, i l'Estat espanyol fins i tot des d'un punt de vista econòmic no hauria de tenir interès a intentar excloure Catalunya d'enlloc, perquè la majoria de les exportacions espanyoles van a Europa passant per Catalunya.

JORDI PLAY

Mentre conversava amb EL TEMPS, Oriol Junqueras va fer una pausa per saludar els alumnes de cinquè de primària d'una escola de Santa Maria de

És el primer interessat a mantenir Catalunya dins la UE.

—**Hi ha una manera de ser espanyol que és capaç de renunciar als seus propis interessos per tal que una cosa sigui tal com li sembla que ha de ser, per convicció...**

—L'evidència dels fets parla amb prou claredat perquè no calgui que jo hi afegeixi gaires coses. Dit això, potser una pregunta rellevant és, quan Catalunya sigui un estat independent, complirà totes les condicions d'entrada a la UE? La resposta és sí. En canvi,

si ens preguntem si, quan Catalunya sigui un estat independent, Espanya complirà les condicions d'entrada, la resposta és molt probablement no. Per tant, si algú s'ha de preocupar és qui no complirà els requisits.

—**Detecteu països aliats a la UE?**

—Ningú no serà aliats o enemic del procés fins que aquest procés no sigui una realitat. Al final, serem els ciutadans de Catalunya els qui decidim què volem ser, i després el món s'adaptarà a aquesta realitat. La política internacional és una política de fets consumats,

i per tant, ens diuen que necessitem un mandat democràtic, i quan el tingueu ja en parlarem. Però mentrestant no cal parlar de res. Ens demanen un mandat democràtic, i nosaltres considerem que prioritàriament ha de ser un referèndum. ERC abocarà totes les seves energies a fer un referèndum. Quan hi ha processos d'independència, la comunitat internacional no acostuma a pronunciar-s'hi, i si ho fa, és en to una mica d'alarma; però quan arriba el moment, ningú no es queda sense ser reconegut. A Letònia i Lituània els

Palautordera que visitaven el Parlament.

van dir que no els reconeixien i que no entrarien mai a la UE, i el mateix a Eslovènia. Per tant, en el cas català precisament si alguna cosa destaca és que hi ha hagut gent que ha sentit la necessitat d'opinar abans que en altres processos.

“Quan Catalunya sigui un estat independent, Espanya no complirà les condicions de la UE”

—**L'Estat espanyol s'ha precipitat internacionalitzant el conflicte polític?**

—Totalment. El fet que hagi tingut la necessitat de convocar tots els ambaixadors i d'estar contínuament parlant-ne és una mostra de la seva feblesa, perquè si un estat se sent sòlid, no actua com Espanya. Si se sentís fort, l'estat no alimentaria la tensió internacional sobre el procés. I el resultat és que tothom està atent a allò que passa a Catalunya.

—**Realment esteu confiats que és possible arribar a celebrar una consulta que l'estat reconegui com a legal?**

—El nostre compromís és que hi hagi un referèndum, i aplicarem o la legislació espanyola, o la catalana, o la internacional, o els principis fonamentals del dret. La comunitat internacional identifica un referèndum com un mecanisme legítim de prendre aquestes decisions. Per tant, farem un referèndum amb el marc legal que sigui.

—**Si el referèndum és en unes condicions no homologables, com podria ser sense cens i sense un acord amb l'estat, a ulls de la comunitat internacional pot no ser vàlid?**

—Allò que converteix en vinculant un referèndum és el seu resultat. I per tant, si hi ha una àmplia participació i una majoria, això és el que comptarà, més que el marc legal des del qual es convoca.

—**I el pla B?**

—No volem especular sobre més possibilitats, perquè això afebleix aquesta via. Més enllà de si estem considerant altres opcions o no, ara no és el moment de parlar-ne. Fins que posem una papereta dins de l'urna, tots els qui estem a favor de votar, tant els del sí com els del no, estem en el bàndol de la democràcia i els qui estimen la llibertat, i tots aquells que intenten que no voti ningú, estan en el bàndol dels qui no estimen la democràcia. En el primer bàndol la majoria és molt

àmplia. És evident que treballem pel sí, però de moment estem en el bàndol dels demòcrates, i per a la comunitat internacional és molt més fàcil posicionar-se en el nostre bàndol.

—**Es pot entendre que el pla B són unes eleccions plebiscitàries?**

—Si hi ha un pla B jo no en parlaré, perquè ara totes les nostres forces estan en el pla A. I no li ho posarem més fàcil a l'estat donant-li pistes.

—**El govern de la Generalitat ha parlat d'aquestes eleccions.**

—El govern és responsable d'allò que ell diu, i el president d'ERC només ho és d'allò que pensa i diu ERC.

—**Hi ha sondeigs que situen ERC per davant de CiU. Penseu que és una distorsió?**

—Des del nostre punt de vista és absolutament irrellevant, no sols perquè els sondeigs no són eleccions i per tant no tenen transcendència institucional, sinó que també és irrellevant en el sentit que l'únic important és que al Parlament hi ha una majoria que pot fer allò que s'ha de fer. Doncs que es faci, i el nombre de diputats d'ERC és irrellevant comparat amb allò que cal fer per al país i que la majoria dels ciutadans han expressat a les urnes, en manifestacions i en cadenes humanes. No tenim gens d'interès a avançar eleccions ni a tenir més diputats dels que tenim, perquè tenim una feina més important, que la majoria que ja té el Parlament faci allò que ha de fer.

—**Si l'executiu que lidera aquest procés sent que les enquestes afavoreixen un rival polític, genera distorsions en qualsevol cas.**

—En tot cas, a ERC no li genera distorsions. Esquerra farà tot el possible per ajudar l'actual govern al marge d'allò que diguin les enquestes. També estem convençuts que aquesta manera d'actuar, de prioritzar el país abans que el partit i estar disposats a ajudar el govern del país és la millor manera de ser el soci més lleial del país. Per tant, serem lleials al govern mentre ell sigui lleial a la voluntat del poble de Catalunya. No sols volem ajudar el govern, també les empreses, els treballadors, els sindicats, etc., i en aquest sentit, esperem que tothom actui de la mateixa manera. Si els ciutadans perceben aquesta actitud, estic segur

que els partits que actuïn així seran premiats pels ciutadans.

—**Us veieu més d'aliats polítics que de rivals polítics, amb CiU?**

—En la mesura que som davant d'un repte gegantí per al futur del nostre país i que aquest repte exigeix l'esforç de la majoria del Parlament i de la ciutadania, nosaltres volem ajudar el govern a fer el procés. Però també hi tenim diferències, és clar.

—**Què us separa més, del govern?**

—Em consta que la gent va entendre perfectament, i n'està molt satisfeta, que ERC no entrés a formar part del govern, perquè l'única condició que posem és que hi hagi una data propera i una sola pregunta molt clara per a la consulta.

—**Sembla que aquesta qüestió s'està tancant ara.**

—Fantàstic!

—**Aleshores ERC podria entrar al govern pròximament?**

—Sí, i tant. Dit d'una altra manera, si no formem part de l'executiu d'Artur Mas és perquè no hi ha una data ni una pregunta clares. Quan hi hagi data i pregunta, ERC manté la seva disposició a entrar al govern per blindar el procés, per fer efectiva la consulta en la data prevista. Això és prioritari per al país.

—**CiU us ha ofert la possibilitat d'anar conjuntament a les eleccions europees?**

—A mi no em consta que sigui així, però si algú té alguna proposta a fer-nos en aquest sentit, segur que la farà per les vies que corresponen i no per declaracions a la premsa, perquè les coses importants es tracten on s'han de tractar. En tot cas, no especulem sobre això mentre hi hagi coses més importants i urgents per resoldre. I tenim sobre la taula la consulta i els pressupostos, dues qüestions que centren la nostra atenció. La resta no toca, perquè si comencem a especular sobre d'altres coses, ens distraurem del nostre objectiu.

—**A hores d'ara veieu factible un acord pressupostari perquè el govern pugui aprovar els comptes?**

—L'any passat ERC va posar com a condició un sostre de dèficit que la Generalitat no podia fixar i que depenia de Madrid. Sempre hem dit que no

JORDI PLAY

“L'estat sap més història de Catalunya que la immensa majoria de catalans”

—**Què va passar a Catalunya l'endemà de la derrota final del 1714? És cert que els catalans van reaccionar continuant treballant?**

—He estudiat aquest període en part a l'Arxiu Secret del Vaticà, però el meu àmbit d'estudi és sobre pensament econòmic al segle XVII. Ara bé, els estudis de companys historiadors que sí que s'hi han dedicat intensament evidencien que la repressió va ser terrible. Per tant, l'endemà de la derrota hi va haver un acarnissament extremadament cruel per part de l'exèrcit guanyador contra la ciutat de Barcelona i el conjunt del país, aplicant de forma massiva tècniques que ja havien aplicat anteriorment. Al País Valencià, i particularment la seva església, la repressió encara va ser més dura, com ho constata la documentació del Vaticà. La guerra va ser una catàstrofe monumental per al país i els ciutadans ho van viure amb molta angoixa.

—**En quin moment Catalunya dóna senyals d'haver superat aquest episodi?**

—Hi ha diversos moments importants, un d'ells és l'amnistia general que es produeix a partir del 1725 per un acord entre Felip V i l'emperador Carles VI, que posa fi a la persecució generalitzada dels perdedors, i permet que alguns d'ells, com Rafael Casanova, tornin a la llum pública sense por de ser empresonats o executats. Hi ha altres processos no estrictament polítics, sinó econòmics,

es podien fer uns pressupostos sense conèixer els ingressos. Hem sabut els ingressos al mes d'agost de 2013, però trobàvem que no tenia sentit aprovar uns pressupostos de 2013 al mes de novembre. La nostra predisposició existia i existeix, però amb una reflexió: en un context tan difícil com el que vivim,

hem de procurar que els pressupostos en termes relatius, que sí que podem decidir nosaltres, siguin els més socials i justos dels últims vint anys. Això és possible, i vol dir que les partides destinades a educació, sanitat i polítiques socials siguin les més altes.

—**Sempre ho han estat.**

molt més dilatats en el temps. En tot cas, la connexió més o menys permesa entre Catalunya i l'Argentina i l'Uruguai i amb Cuba, el procés d'industrialització que s'emmiralla en Anglaterra, o el paper que juguen les acadèmies per substituir el paper que haurien de fer les universitats, que només són al voltant de Cervera i que no responen a les necessitats del país, van canviant el país i explica per què Catalunya és capaç de recuperar-se del cop. Aquest procés està ben explicat per molts historiadors, un d'ells l'Ernest Lluch a *La Catalunya vençuda del segle XVIII*. Malgrat el títol, intenta dibuixar aquell país que, a pesar de la derrota, aprofita les petites esclatxes i les va fent grans per trobar el futur del país.

—No és un cop massa dur per a un país que quan comença a recuperar-se i a estructurar el catalanisme polític amb la Mancomunitat, vingui una altra derrota com la que vam patir? I no és més miracle que després de quaranta anys de derrota continuada hàgim tornat a intentar-ho?

—Absolutament. A Europa no hi ha realitats nacionals com la catalana, perquè o bé ja han esdevingut estats al llarg del segle XX, o bé han desaparegut pel camí, com per exemple Occitània. En molts aspectes, som una excepció. És evident que històricament l'Estat espanyol ha fet tot el possible per fer-nos desaparèixer com a subjecte no només polític i jurídic, sinó també com a subjecte social, cultural, lingüístic i econòmic. Però aquest estat no ha estat prou fort per a fer-nos desaparèixer en tots els àmbits, i nosaltres no hem estat prou forts per a salvar-nos del tot en tots els àmbits. I per tant, s'ha produït aquesta situació que esperem que, tres-cents anys després, es resolgui a favor de la causa de la llibertat.

—Catalunya tornaria a sortir-se'n, en un futur, si ara patís una altra derrota, com podria ser no culminar el procés o perdre un referèndum?

—Ni ens plantejem aquesta possibilitat! En tot cas, és evident que Catalunya ha demostrat moltes vegades que és capaç de refer-se. Els costos d'una derrota per a un país són molt alts. Ara bé, és evident que el 1939 els catalans eren molt conscients dels paral·lelismes que tenia aquella guerra amb el 1714. És més, l'exèrcit franquista n'era perfectament conscient, el seu llenguatge anava carregat de paraules i expressions que havia utilitzat l'exèrcit borbònic el 1714. El "en mala hora concedido", per exemple, estava estudiadíssim, i el fet que l'exèrcit, quan entra a Catalunya, canviï el seu nom i passa d'Ejército nacional a Ejército de ocupación de Cataluña, és ben significatiu. O el fet que els franquistes triïn el dia 26 de gener per a entrar a Barcelona no és pas casual. Ho fan precisament per esborrar el record del 26 de gener de 1641, en què un exèrcit de Felip IV havia estat derrotat als peus de Montjuïc. L'Estat espanyol sap més història de Catalunya que la immensa majoria dels ciutadans de Catalunya.

—El 1714 és un dels episodis que tenim més ben documentats, i del qual conservem documentació en diversos arxius de països. Tot i així, l'estat i determinats opinadors i mitjans de comunicació s'entesten a falsejar-lo.

—Un dels grans mèrits dels catalans és que històricament han sabut salvar documents. Una part important de les referències del 1714 són a l'Arxiu Secret del Vaticà, a l'Arxiu Imperial de Viena, a l'Arxiu d'Estat de París, etc. Però intenten manipular-ho tot, i fins i tot fan homenatges a la División Azul, que va combatre al costat dels nazis, sense cap mena de pudor.

—Sí, són les més altes del pressupost. Però, a més, nosaltres volem que siguin les més altes dels últims vint anys.

—Aquestes partides són finalistes. En detriment de què?

—És evident que és molt difícil, perquè la major part del pressupost ja

va destinat a aquestes àrees, però hi ha marge si incrementem els ingressos, perquè ja no queda massa marge en l'àmbit de la despesa. Som conscients que la nostra societat fa un gran esforç fiscal, però la situació de la despesa és tan desesperada que hem de buscar nous ingressos. L'inconvenient que tenim és

que probablement l'estat ens retindrà tant o més del que guanyarem amb nous ingressos, o fins i tot hi recorre en contra i anul·larà qualsevol intent de millorar els nostres ingressos. Per això proposem d'incloure en els pressupostos les partides d'allò que el govern espanyol ens impedeix ingressar o d'allò que ens deu per tal d'evidenciar que si el pressupost no és més alt és, en bona mesura, per voluntat de l'estat.

—Fareu pedagogia, però no tindreu més ingressos...

—Volem evidenciar qui és el veritable responsable que aquests recursos no hi siguin. Aquest esforç pressupostari és també un esforç didàctic, i la societat ha de saber que si no hi ha una determinada partida, no és pas perquè la Generalitat no ho vulgui.

—Al final, la gent és molt realista, i si la Generalitat no paga farmàcies, la pedagogia servirà de ben poc.

—Per això volem uns pressupostos socialment més justos, per blindar aquells sectors que tenen més necessitat, i demanar més a qui més té per ajudar els qui més ho necessiten. Utilitzarem les eines que tenim, però no les tenim totes, les té l'estat. Per això som independentistes.

—Quina receptivitat teniu per part del govern per a arribar a un acord en aquests termes?

—Tenim declaracions del conseller Andreu Mas-Colell en què assegura que l'any vinent no hi haurà cap retallada addicional a les que ja hi ha hagut aquest any. És un primer pas.

—Si els ingressos no estan garantits i el nivell de dèficit encara serà més restringit, com s'ho farà?

—Perquè hi haurà ingressos nous, per exemple de caràcter mediambiental.

—Donar suport als pressupostos estaria desvinculat d'una possible entrada al govern?

—Sí, perquè l'entrada al govern depèn de la data de la consulta.

—Us consta que l'executiu d'Artur Mas hagi fet passos concrets per fixar la data i la pregunta de la consulta de forma imminent?

—Sobre aquest tema hi ha hagut moltes converses, és clar. Però hi són de forma permanent també amb la resta de l'arc parlamentari. Nosaltres

“ERC farà tot el possible per ajudar el govern al marge d’allò que diguin les enquestes”

estem convençuts que el govern complirà el seu compromís explícit en aquest sentit. Els acords se signen per a complir-los.

—**L’endemà de la consulta, amb un sí o amb un no, seríeu partidaris d’esgotar la legislatura? És a dir, s’ha d’arribar al 2016 si el 2014 ja hi ha un mandat del poble català en un sentit o l’altre?**

—Especular sobre això no sé si té gaire sentit... Imaginem que guanya el sí, quina responsabilitat tindrem en aquell moment? Administrar la victòria, i per a fer-ho ens convindrà que hi hagi la màxima majoria parlamentària possible i que el govern sigui el màxim de fort possible. Doncs intentarem continuar reforçant les institucions en aquell moment si fan el que han de fer, i si no ho fan, intentarem que hi hagi un canvi en les institucions. Tot plegat dependrà de com administri el sí el govern. I si guanya el no, segur que hi haurà altres formacions polítiques molt capacitades per a governar el país, i nosaltres anirem a l’oposició i continuarem defensant la nostra postura tan bé com puguem. El joc de la democràcia és així.

—**En aquest procés, teniu la sensació que tant el PSC com ICV estan suportant el mateix desgast que ERC, o els heu de retraure alguna cosa?**

—En cas que els hagi de retraure alguna cosa, no ho faré públic, perquè no hi guanyaríem res. En tot cas, el que sí que em correspon i hi tinc tot el dret del món és recordar als ciutadans de Catalunya que ells tenen la capacitat de pressionar les forces polítiques amb el seu vot, i que ens ajuden en aquest procés, perquè qui acabarà decidint serà la majoria del país.

—**Quan el senyor Alfredo Pérez Rubalcaba diu que es poden assajar fórmules de reforma constitucional i federalistes, us el creieu?**

—En absolut, perquè l’experiència ens demostra que el PSOE sempre ens ha mentit. Tots recordem quan Zapatero va dir al Palau Sant Jordi que donaria suport a l’Estatut que sortís del Parlament de Catalunya, i poc després el van triturar pertot arreu i el van acabar de rebaixar al Tribunal Constitucional. Per tant, l’experiència ens ensenya que sempre ens han enganyat amb tot. No tenim confiança en algú que sempre ens ha estafat. Rubalcaba deia fa pocs dies a la Festa de la Rosa del PSC que el PSOE fa 130 anys que defensa el mateix... I quan els vam ajudar que es possessin al costat del país i durant un temps ho van fer amb l’Estatut, després ho van engegar tot a dida, primer al Congrés i després al TC. Aquesta desconfiança també ha quedat reflectida en la voluntat dels ciutadans a les urnes.

—**I malgrat tot no és perillós que a Catalunya el PSC estigui cedint espai a les enquestes a Ciutadans, i que a Espanya UpyD estigui concretant-se com una alternativa al PSOE?**

—No valoro les enquestes d’altres partits... Però el PSC no cau per la frontera que més defensa, cau per la frontera que ha abandonat, la frontera de la implicació amb el dret del país a decidir el seu futur. No ens cansem de demanar als dirigents del PSC que es posin al costat de la democràcia, del dret dels seus votants a decidir, i de fet, no els demanem que votin sí. El dret a decidir no pot consistir a demanar permís per a decidir.

—**Últimament el PSC és molt agressiu amb ERC, i en canvi, vos sembla que aneu una mica amb el liri a la mà en aquest sentit.**

—No hi guanyem res, opinant i especulant sobre els altres.

—**Us cansa aquesta manera de fer política, que de fet és la manera convencional de fer política?**

—Molt, és molt decebedora perquè no aporta res. Quan dialogues amb algú que per comptes de defensar la seva posició l’únic que fa és malparlar de tots els altres, no hi ha cap aportació ni cap valor net.

—**Proveniu del món acadèmic, no pas de la política de partit. Us ha decebut, aquest món?**

—Sí, és molt decebedor perquè t’adones que molts, en comptes d’explicar

JORDI PLAY

els seus arguments, es dediquen a malparlar. Si en una classe universitària el professor no explica allò que sap als seus alumnes i es limita a criticar altres professors, la seva aula quedarà buida ben aviat. Tots plegats mereixem una mica més.

—**Quan diem que volem la independència és per plantejar un país millor. Potser caldria canviar aquestes dinàmiques.**

—El que passa és que aquestes dinàmiques només les poden canviar de veritat els ciutadans amb els seus vots.

Però mentre hi hagi ciutadans que continuïn donant suport a partits amb aquestes dinàmiques, es perpetuaran. Si hi són és perquè els qui les practiquen reben prou suport a les urnes. La garantia d'un canvi és que els ciutadans canviïn de vot. Al final, són els ciutadans els qui decideixen qui fa política.

—**En realitat, sovint decideixen quin partit volen que els governi, però el partit és, generalment, qui tria els diputats que van a les llistes, els candidats a alcaldes, els regidors... El marge és estret.**

—Això s'ho han de plantejar molts partits, però no l'endemà de la independència, sinó avui mateix. En aquest sentit a ERC no és l'aparell qui tria els seus candidats sinó la mateixa militància. I tant de bo els ciutadans ho valorin més i altres partits facin el canvi.

—**En aquest camí tan dur heu arribat a sentir fatiga?**

—Cansament quotidià, alguna vegada; cansament genèric, mai.

—**Por?**

—Tampoc, perquè mentre tinguem la voluntat majoritària dels ciutadans

a favor, estem convençuts que guanyarem. I si la deixem de tenir, doncs els ciutadans ho hauran decidit així.

—**Us heu sentit coaccionats i assetjats en algun moment?**

—És evident que l'estat utilitza totes les eines que té al seu abast, i si algú es pensa que no és així, és molt ingenu. Allò que els lectors estiguin imaginant en el moment de llegir això, és això, i no cal que jo ho explici.

*Gemma Aguilera
Vicent Sanchis*